

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Ohjauskeinot turvemaiden vettämistoimien vauhdittamiseksi

Antti Miettinen, Johanna Helkimo ja Pentti Linnamaa
ELY-keskusten valtakunnallinen ilmastoyksikkö
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Maatalousympäristöt ja pölyttäjäkannat -teemaryhmän kokous

12.3.2025 klo 9–12

Turvepeltojen vettäminen

Käytössä olevat ohjauskeinot

Ei-tuotannollisten investointien tuki (ETI-tuki) kosteikkojen perustamiseen

- Tukea voi saada
  - Turvepellon muuttamiseen ilmastonmuutosta hillitseväksi kosteikoksi tai suon kaltaiseksi alueeksi
    - Turvepeltoja ovat pellot, joiden muokkauskerroksen orgaanisen aineksen pitoisuus on vähintään 40 %
    - ETI-tuella voidaan ennallistaa vain sellaisia turvepeltoja, joille voitaisiin myöntää pinta-alaperusteisia peltotukia
  - Maatalouden vesiensuojelukosteikkojen perustamiseen, jotka toimivat kiintoaineksen ja ravinteiden pidättäjänä
  - Maatalousluonnon monimuotoisuutta edistävien kosteikkojen perustamiseen, jotka toimivat eliöstön elinympäristönä tai viljelymaiseman monipuolistajana
- Tukea voivat saada
  - Viljelijät, rekisteröidyt yhdistykset ja vesilain ([587/2011](#)) luvussa 12 tarkoitetut vesioikeudelliset yhteisöt
  - Hakijalla on oltava Y-tunnus

Ei-tuotannollisten investointien tuki kosteikkojen perustamiseen

- Tuen määrä
  - Enintään 12 000 €/ha, jos perustettavan kosteikon pinta-ala on yli 0,5 hehtaaria
  - Jos kosteikon pinta-ala on 0,3–0,5 ha, voi tukea saada korkeintaan 4 100 € koko kosteikkoa kohden
  - Lisäksi kosteikkosuunnitelmille ja esimerkiksi kaivurin työveloitukselle sekä työntekijöiden ja työjohtajan tuntipalkoille on määritelty enimmäiskustannukset
- ETI-tuen rahoitus on olemassa ainakin kuluvan CAP-ohjelmakauden loppuun asti vuoteen 2027
- Investoinnin suunnittelun voi tilata Ruokaviraston neuvojarekisteriin hyväksytyltä neuvojalta
  - Jokainen suomalainen maatila voi saada neuvontaa 10 000 euron edestä vuosina 2023–2027
- Lisätietoja
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/ei-tuotannolliset-investoinnit/>

Kosteikkojen hoitosopimus

- Kosteikkohankkeen valmistuttua tulee solmia viisivuotinen hoitosopimus
  - Sopimuskauden päätyttyä sopimusta voidaan jatkaa tuenhakijan suostumuksella vähintään vuosi kerrallaan, jos CAP-suunnitelman rahoituskautta pidennetään
- Korvauksen määrä on 500 €/ha/vuosi
  - Sopimuslohkot ovat maatalousmaan ulkopuolista aluetta eli niille ei makseta muita peltotukia (kuten perustulotukea, luonnonhaittakorvausta, ekojärjestelmätukea yms.)
- Korvausta voivat saada
  - Luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt
  - Luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden ryhmä, joka harjoittaa maataloustoimintaa
- Lisätietoja
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/kosteikkojen-hoitosopimus/sopimusehdot-kosteikkojen-hoito/kosteikkojen-hoitosopimus-2024/>

Ei-tuotannollisten investointien tuen (ETI-tuen) ja kosteikkojen hoitosopimuksen kritiikkiä

- ETI-tuen hakuprosessi on hakijalle työläs
  - Pitää perehtyä asioihin, hankkia kosteikkosuunnittelija ja urakoitsija
- Neuvo-raha ei riitä kaikilla tiloilla, koska Neuvo-rahoitukselle on tiloilla muutakin käyttöä
- Vaatimusta, että ilmastokosteikko pitää perustaa ei-tuotannollisella investoinnilla, ei pidetä tarkoituksenmukaisena
- ETI-tuen hyväksyttäviä enimmäiskustannuksia pidetään liian pieninä
- Kosteikkojen hoitamisesta vuosittain maksettava korvaus (500 €/ha) ei ole riittävän suuri kaikille kosteikon perustamista harkitseville
  - Jos turvepeltolohko on ollut luonnonhoitonurmesta, niin siitä on saanut vuosittain tukea noin 440 €/ha (perustulotuki + uudelleenjakotuki + luonnonhaittakorvaus + ekojärjestelmätuki luonnonhoitonurmesta)

Kosteikkoviljelyn edistäminen

- Kosteikkoviljelyaloille ei makseta erillistä tukea, mutta jos kosteikkoviljelyaloilla viljellään märkiin olosuhteisiin sopivia tukikelpoisia kasveja (esim. nurmea, ruokohelpeä, pajua), niin valtioneuvoston asetuksen ([77/2023](#)) mukaisesti kosteikkoviljelyalat voivat olla maatalousmaata, jolloin aloille voidaan maksaa maatalouden pinta-alaperusteisia tukia
  - Eli tällöin viljelijälle ei tule tukimenetyksiä, toisin kuin silloin jos turvepellolle perustetaan kosteikko
- Säättösalaojitusinvestointiin tai olemassa olevien salaojien täydennys- ja korjaustoimiin on mahdollista saada [investointitukea](#) 40 % hyväksyttävistä kustannuksista
  - Säättösalaojituksen hoitamisesta on mahdollista saada ympäristökorvausta vuosittain 77 €/ha ympäristökorvauksen [valumavesien hallinta](#) -toimenpiteestä
- Pienimuotoisiin kosteikkoviljelykokeiluihin voi saada [maatalouden kokeilutukea](#)

Kosteikkoviljelyn edistäminen

- Toistaiseksi kosteikkoviljelyaloja on hyvin vähän, lähinnä tutkimus- ja kokeiluhankkeissa
  - Märällä pellolla sadot voivat olla pienemmät ja työskentely hankalampaa, saatetaan myös tarvita erityiskoneita
- Kosteikkoviljelyä voi harjoittaa myös entisillä turvetuotantoalueilla, jotka eivät ole maatalousmaata
  - Tällöin voidaan viljellä myös muitakin kuin tukikelpoisia kasveja, kuten esimerkiksi [osmankäämiä](#)
- Kosteikkoviljely saattaisi yleistyä maatalousmaalla, jos tukikelpoisten kasvien luetteloon lisättäisiin uusia [kosteikkoviljelyyn soveltuvia kasveja](#)
- Kaiken kaikkiaan kosteikkoviljelyn yleistyminen vaatii arvoketjujen luomista ja kehittämistä
  - Yhteiskunnan tukea tarvitaan ainakin kosteikkoviljelyn käynnistysvaiheessa ja mahdollisesti myös vakiintuneen tuotannon aikana

Turvepeltojen vettäminen

Muita mahdollisia ohjauskeinoja

Maanmittauslaitoksen ilmastopilotti

- Peltotilusjärjestelyillä parannetaan alueen tilusrakennetta. Hyvä tilusrakenne edistää maatalouden kannattavuutta, vähentää maatalousliikennettä ja myös maankäyttösektorin kasvihuonekaasupäästöjä.
- Ilmastopilotissa Maanmittauslaitos hankkii tilusjärjestelyiden yhteydessä maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) varoilla maa-alueita vaihtomaiksi
  - Samalla ostetaan myös esimerkiksi viljelyyn huonosti kelpaavia mutta kosteikoksi sopivia paksuturpeisia peltoja, metsitykseen sopivia peltoheittoja sekä lintulammeksi tai muuksi luonnon monimuotoisuuskohteeksi soveltuvia purojen ja valtaojien varsia
- Kosteikoksi soveltuva alue poistuu maataloustukijärjestelmästä ja luovutetaan nimellistä korvausta vastaan tilusjärjestelyn osakkaalle, joka sitoutuu tekemään alueella kosteikon vaatimia hoitotoimia
- Tilusjärjestelyssä mukana olevien viljelijöiden viljelyssä oleva peltopinta-ala säilyy muualta ostetun vaihtomaan ansiosta, joten viljelijät ovat pitäneet menettelyä hyväksyttävänä ja oikeudenmukaisena

Ympäristöllinen tarjouskilpailupilotti turvepeltojen vettämisestä

- Luonnonvarakeskuksen [TARJOKE](#)-hankkeessa (2024–25) viljelijät voivat tarjota Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevia turvepeltolohkojaan vetettäväksi
- Tarjousta tehdessään viljelijä kertoo, kuinka suuren kertakorvauksen hän haluaa siitä, että lohko vetetään ja poistuu vettämisen myötä maatalouskäytöstä ja maataloustukien piiristä
- Hankkeen tutkijat tarkistavat, että lohko on vettämiskelpoinen
- Kaikki vettämiskelpoiset turvepeltolohkot asetetaan edullisuusjärjestykseen. Edullisuusjärjestykseen vaikuttavat viljelijän pyytämä korvaus sekä lohkon turvekerroksen paksuus.
  - Pienen korvausvaateen (€/ha) ja paksun turvekerroksen yhdistelmä vie jonon kärkeen
- Vetettäväksi valitaan edullisuusjärjestyksessä niin monta lohkoa kuin mihin hankkeen budjetti riittää

Ympäristöllinen tarjouskilpailupilotti turvepeltojen vettämisestä

- Valituille kohteille laaditaan vettämissuunnitelma asiantuntijan toimesta
- TARJOKE-hanke vastaa vettämisestä suunnittelu- ja toteutuskustannuksista
- Viljelijöiden pyytämät korvaukset ja tarjottujen lohkojen turvekerrosten paksuudet (eli hiilivarastojen suuruudet) vaihtelevat, joten tarjouskilpailu on kustannusvaikuttavampi mekanismi kuin jos kaikille vetettäville lohkoille maksettaisiin samansuuruinen hehtaarikohtainen korvaus (€/ha)
- Ympäristöllistä tarjouskilpailua voidaan pitää maanomistajien kannalta reiluna ja oikeudenmukaisena, koska se perustuu vapaaehtoisuuteen ja vetettäville kohteille maksetaan maanomistajan pyytämä korvaus
- TARJOKE-hankkeessa vetetyn lohkon omistajuus ei muutu, mutta mekanismia voitaisiin soveltaa myös niin, että veteyn lohkon omistajuus ja ylläpitovastuu siirtyisivät valtiolle

Vettämiskelpoisten turvepeltojen hankkiminen valtiolle

- Valtion maanhankintaa on tarkasteltu tutkimuksessa [Niskanen ym. \(2021\)](#)
- Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera) voisi hankkia (esim. ELY-keskusten kautta) ja omistaa vettämiskelpoisia turvepeltoja, mikäli rahoitusta tähän tarkoitukseen on saatavissa
  - Makera voisi myös myydä ennallistettuja alueita yksityisille toimijoille, mutta tällöin tulisi varmistua siitä, että ennallistaminen jatkuu pysyvänä vähintään määritellyn kestoajan
- Käytännössä vettämiskelpoiset turvepellot tulisi siirtää Makeran omistuksesta Metsähallituksen omistukseen pitkäaikaisen hallinnoinnin mahdollistamiseksi
  - Tämä lienee mahdollista, jos hankittavilla alueilla on suojeluarvoja
- Tulisikin selvittää, onko esimerkiksi vettämiskelpoisilla turvepelloilla sellaisia suojeluarvoja vetettyinä, että niiden hankkiminen Metsähallitukselle on mahdollista nykyisen lainsäädännön puitteissa
  - Toinen vaihtoehto lienee muuttaa lakia Metsähallituksesta ([234/2016](#)) niin, että maanhankinta myös pelkästään ilmastoperusteilla olisi mahdollista

Kosteikkoasiamies-malli

- Turvemaiden vettämis- ja ennallistamistoimia voitaisiin edistää palkkaamalla valuma-alueille asiantuntijoita, jotka ottaisivat yhteyttä maanomistajiin ja auttaisivat heitä vettämistoimien suunnittelussa, toteutuksessa ja rahoituksen hankkimisessa
  - Tiedepaneelien viesteissä kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluun (sivulla 9) puhutaan tässä yhteydessä ”ennallistamiskätilöistä”
- Asiantuntija (kosteikkoasiamies) voisi olla viranomaisen tai kolmannen sektorin toimija, joka hyödyntää jo tehtyjä suunnitelmia ja ottaa niiden perusteella yhteyttä maanomistajiin
  - Näin tavoitteisiin helpommin myös esimerkiksi kuolinpesät
- Vettämistoimenpiteet voitaisiin kohdentaa koko valuma-alueelle (turvepelloille, entisille turvetuotantoalueille ja ojitettuihin suometsiin)
- Toistaiseksi on epäselvää, miten kosteikkoasiamies-mallia tulkitaan valtioneuvoston päätöksen näkökulmasta

Vapaaehtoiset hiilimarkkinat

- [Kansallisesti maankäyttösektorin hiiliyksiköiden tuotantomäärät ovat romahtaneet](#), mm. yksikköjen laatuun ja käytettävyyteen liittyvistä epävarmuuksista johtuen.
  - v. 2022 (n. 43 500 yksikköä), v. 2023 (n. 15 500 yksikköä), v. 2024 (alle 2 000 yksikköä)
- EU:n [hiilenpoistojen sertifiointin](#) asetus [\(EU\) 2024/3012](#) hyväksyttiin joulukuussa 2024
  - Tarkoituksena helpottaa korkealaatuisten hiilenpoistojen ja maaperäpäästöjen vähennysten käyttöönottoa ja luoda sitä koskevia kannustimia. Asetuksen noudattaminen on kuitenkin vapaaehtoista.
  - Asetuksen tarkoituksena luoda markkinoiden kehittymiseksi tarvittavat säännöt hiilenpoiston aitouden seuraamiseksi, raportoimiseksi ja todentamiseksi.
- [Asetusta tullaan tarkentamaan](#) delegoiduilla säädöksillä mm. toimenpidekohtaisilla laskentamenetelmillä ja laskentaohjeistuksilla
  - Turvemaiden vettämiseen ja ennallistamiseen liittyvä metodologia on ensimmäisten joukossa. Valmistumisen ajankohdat epävarmoja, mutta turvemaihin metodologian julkaisemisen on arvioitu tapahtuvan todennäköisesti tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla.

Jakeluvelvoitteen joustomekanismi

- Jakeluvelvoitteen joustomekanismi lisättiin uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitetta koskevaan keinovalikoimaan 1.1.2025 voimaan tulleella jakeluvelvoitelain muutoksella ([841/2024](#))
- Jakeluvelvoitteen joustomekanismi on järjestelmä, jonka avulla polttoaineen jakelijat voivat täyttää osan uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitteestaan rahoittamalla Suomessa toteutettavia muita vaihtoehtoisia päästövähennystoimia
  - Toimet voivat sisältää sekä päästövähennys- että hiilensidontatoimia taakanjakosektorilla ja maankäyttösektorilla
  - Joustomekanismissa hyväksyttäviin toimiin voi kuulua esimerkiksi turvemaiden vettäminen
- Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää parhaillaan lausuntoja kahdesta valtioneuvoston asetuseronnoksesta, joissa säädetään jakeluvelvoitteen uuden joustomekanismin yksityiskohdista ja saatetaan voimaan maankäyttösektoria koskeva sääntely
  - Lausuntopyyntöön voi antaa kommentteja 21.3.2025 saakka

Entisten turvetuotantoalueiden vettäminen

Käytössä olevat ohjauskeinot

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund, JTF)

- JTF-rahoitusta voi saada turvetuotantoalueiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön
- JTF-rahoitus kattaa Itä- ja Pohjois-Suomen seitsemän maakuntaa sekä Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan, Keski-Suomen, Etelä-Karjalan, Kymenlaakson, Pohjanmaan ja Pirkanmaan maakunnat
  - Pirkanmaan kunnista JTF-alueeseen kuuluvat kuitenkin vain Parkano, Kihniö, Virrat ja Punkalaidun
- Rahoitus kohdennetaan alueiden laatimien siirtymäsuunnitelmien mukaisiin toimiin
- Ennallistamisen ja kestävän jälkikäytön JTF-hankkeiden rahoitusta voivat hakea muun muassa kunnat, kuntayhtymät, julkiset organisaatiot, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, yritykset, yhdistykset sekä säätiöt
  - Yksityinen maanomistaja ei siis voi olla hankehakijana

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund, JTF)

- Työ- ja elinkeinoministeriöstä (Anni Salmi) saadun tiedon mukaan turvetuotantoalueiden ennallistamishankkeisiin on ollut hankalaa saada hakemuksia, koska hakijat eivät ole kiinnostuneet
- Alustava suunnitelma oli ollut suunnata JTF:stä turvetuotantoalueiden ennallistamishankkeisiin 35 MEUR, mutta nyt käytetty vasta 5 MEUR
  - JTF-ohjelmakausi loppuu 2027 (tämän jälkeen ei käynnistetä uusia hankkeita)

Ojitettujen suometsien vettäminen

Käytössä olevat ohjauskeinot

Helmi-elinympäristöohjelma ja metsätalouden kannustejärjestelmä

- [Helmi-ohjelman](#) rahoitusta voidaan käyttää metsätalouskäytössä olevien soiden ennallistamiseen ja vettämiseen. Metsäkeskuksella [kaukokartoitusaineisto](#) potentiaalisista kohteista, esim. kitu- ja joutomailla.
- Helmi-ohjelman mukaisia soiden ennallistamishankkeita voi rahoittaa [metsätalouden kannustejärjestelmä metkan](#) mukaisina luonnonhoitohankkeina
  - Tukea voidaan myöntää useisiin Helmi-ohjelman mukaisiin töihin, kuten soiden ennallistamiseen, metsäisten elinympäristöjen hoitoon, kosteikkojen perustamiseen sekä muihin metsätalouden vesiensuojelutöihin
  - Tuki voidaan myöntää hankehaun perusteella tai ilman hankehakua yksityisten maanomistajien yhteishankkeeseen tai yksittäisen yksityisen maanomistajan toteuttamaan hoitotyöhön
- Metsänomistajat eivät kuitenkaan ole olleet laajasti kiinnostuneita puustoisten soiden ennallistamisesta, sillä [ennallistamistoimien yhteydessä saatu puunmyyntitulo pienentää julkisen tuen määrää](#)
  - Puunmyyntitulot huomioidaan tukea alennettaessa täysimääräisesti, eikä niistä voi vähentää edes puunmyynnin pääomaveroja

Ojitettujen suometsien vettäminen

Muita mahdollisia ohjauskeinoja

Tulosperusteisten tukien pilotti

- Metsätalouden tulosperusteisten tukien kehittämistä selvittänyt [työryhmä](#) ehdotti helmikuussa 2025, että tulosperusteisia tukia ja ympäristöllisiä tarjouskilpailuja kokeiltaisiin osana metsätalouden kannustejärjestelmää
- Työryhmä ehdotti, että metsätalouden kannustejärjestelmän osana toteutetaan neljä pilottia, joista yksi koskisi soiden aktiivista ennallistamista
- Ennallistamisen tukemisessa voitaisiin hyödyntää käänteistä huutokauppaa
- Hinnan lisäksi kohteiden valinnassa hyödynnettäisiin pisteytystä
  - Pisteitä voisi saada esimerkiksi siitä, kuinka suureen osuuteen suoalasta ennallistaminen kohdistuu, kytkeytyneisyydestä suojelualueeseen tai luonnontilaiseen suohon ja siitä, että ennallistettava alueella on merkitystä metsätalouden vesistökuormituksen vähentämisessä
- Pyydetystä tuesta 80 % voitaisiin maksaa toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen ja loput 20 %, jos tulokselle asetetut tavoitteet on saavutettu